

Språkutvecklande arbetsätt

21-04-21 Atvexa

Innehållet i föreläsningen

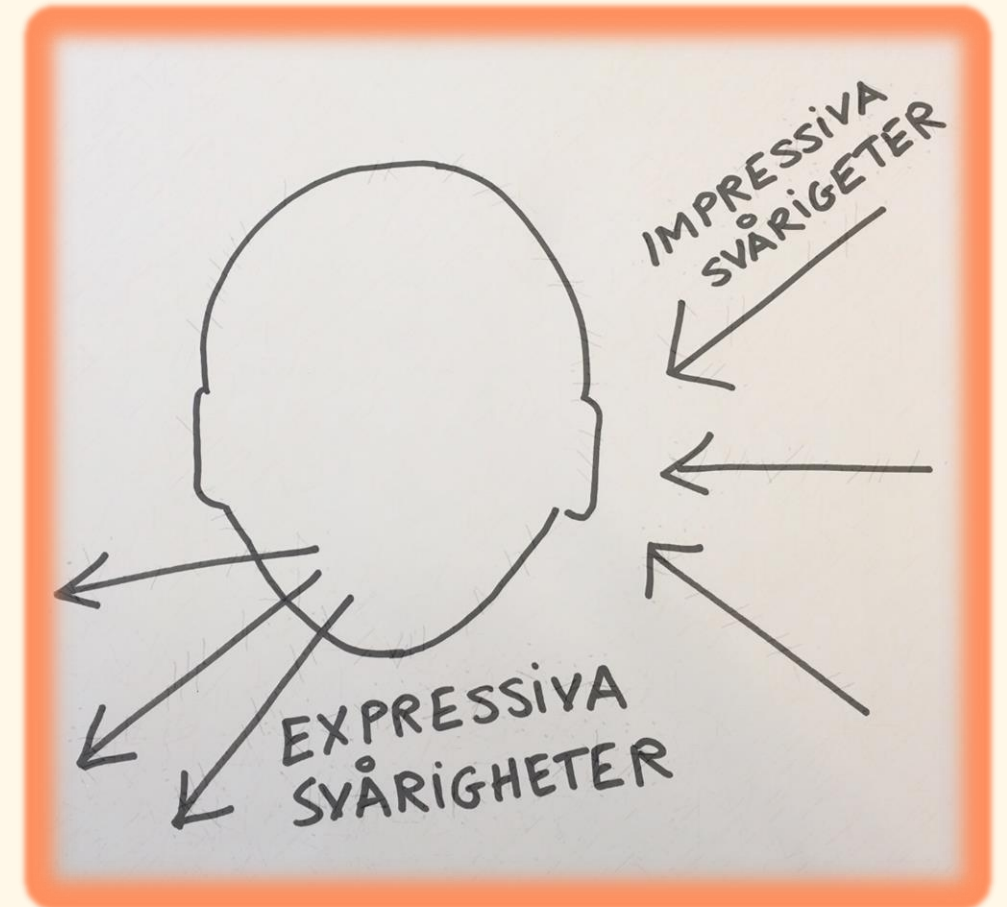
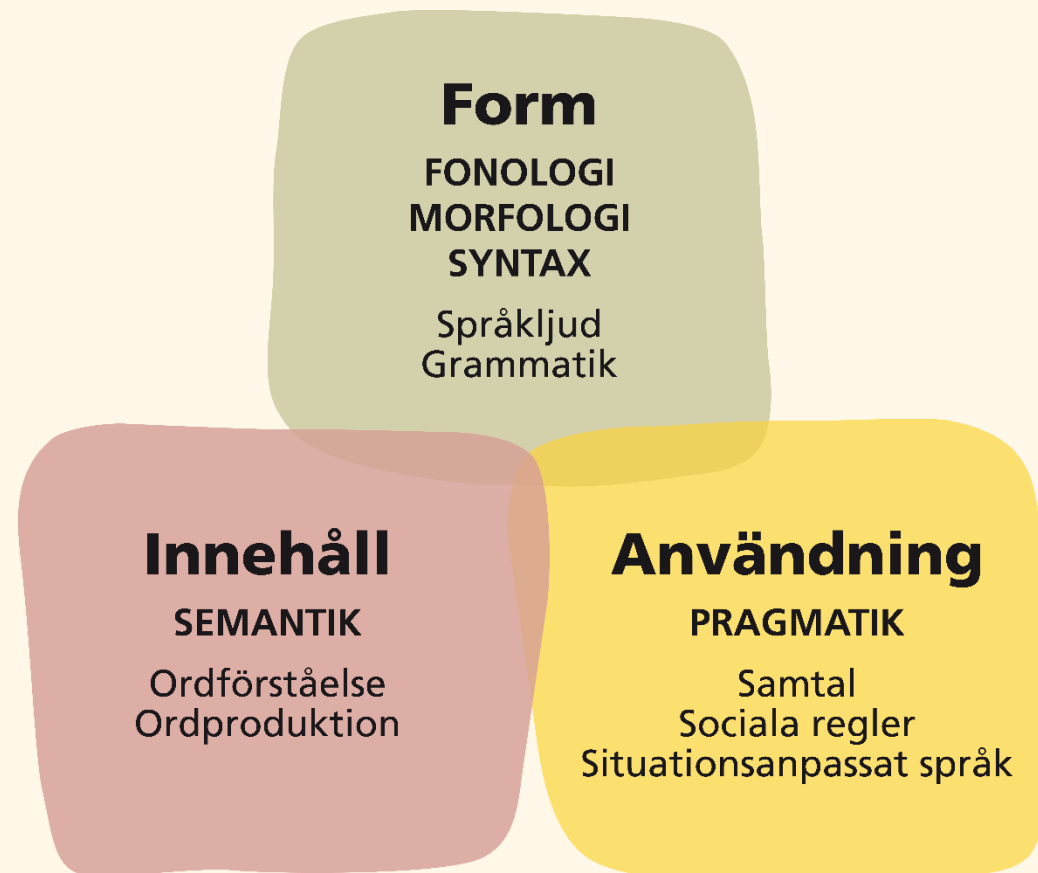
- Den typiska språkutvecklingen
- Utveckla flera språk
- Språkstörning
- Fyrfältaren
- Lekens betydelse
- Högläsning

Vi är själva vårt viktigaste verktyg – det är genom hur vi tänker om andra, hur vi möter och bemöter, som vi kan göra skillnad.

Barbro Bruce, 2018

Den typiska språkutvecklingen

Språkets tre områden

- Hur vi lagrar ord i minnet.
- Hur orden uttalas och böjs.
- Hur vi förstår och sätter ihop meningar av ord, (fonologi och grammatik).
- Utvecklas från det lilla barnets gnyenden och joller till de första enkla orden i ettårsåldern.
- Under förskoleåldern utvecklas en språklig medvetenhet om språkets form.
- I femårsåldern känner barnet igen bokstäver och de flesta börjar kunna skriva sitt namn.

Form

Språkets tre områden

- De ord, uttryck och meningar som vi förstår och använder.
- Ett litet barn förstår och känner igen välkända ord och enkla instruktioner långt innan de själva använder dem.
- Aktivt ordförråd – de ord barnet själv uttrycker och använder.
- Passivt ordförråd – de ord som barnet förstår och känner igen, men som barnet själv inte aktivt använder.
- När barnet använder cirka tio ord förstår det ungefär hundra ord.
- När barnet använder cirka femtio ord inträffar det stadium som kallas för ordförrådsexplosion.

Innehåll

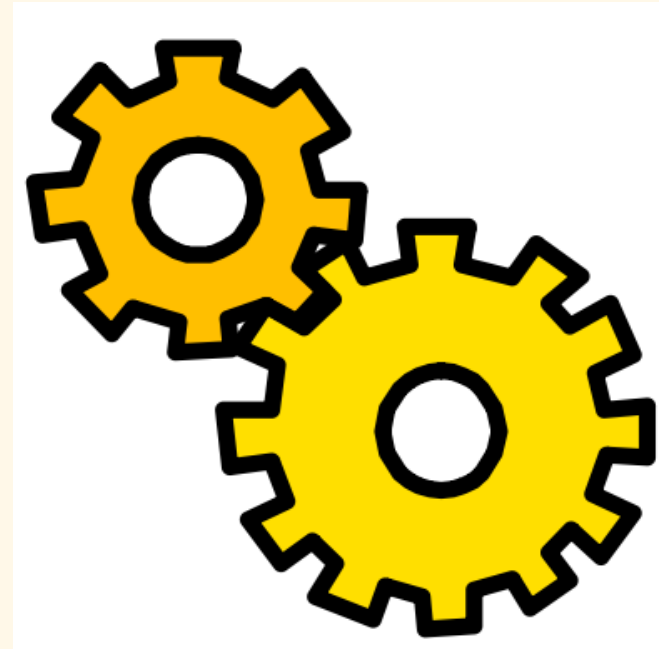
Språkets tre områden

- Hur vi använder språk för att kommunicera och samspela med andra.
- Ögonkontakt
- Kroppsspråk
- Mimik
- Talat språk
- Skrivet språk
- För att barn ska kunna utveckla sitt språk måste de få många chanser till samspel med andra.

Användning

Helhetsperspektiv på språket

- Barnet, språket och pedagogiken kan ses som tre kugghjul, som driver varje barns språk- kunskaps – och identitetsutveckling framåt.
- Att förstå och göra sig förstådd är centralt i allt *kunskapande*.
- Språket är också centralt för och en följd av umgänge i sociala relationer, i allt *vänskapande*.

Att utveckla flera språk

- Barn som är flerspråkiga utvecklar språken parallellt.
- Inläringen av andra språk sker ungefär på samma sätt som när barn lär sig det första språket.
- Det tar tid att lära sig språk och att det tar olika lång tid för olika personer.
- Flera faktorer påverkar, som språklig förmåga, motivation och tillgång till språket.
- Även socioekonomiska faktorer, föräldrars utbildningsnivå och modersmålets status i det sammanhang man befinner sig i spelar roll för språkutvecklingen.
- Barnets ålder har också betydelse.

Språkstörning i förskoleåldern

- Svårigheter med språkets form märks först.
- Barnet kanske inte kommer igång med talet.
- Barnet kanske visar fonologiska svårigheter, det vill säga uttal och uppfattning av språkljud, och svårigheter med grammatik.
- Barnet kanske har semantiska svårigheter, det vill säga svårigheter att lära in ord, vad ord betyder och hur ord hör ihop med varandra.
- Svårigheter med kommunikation och samspel.
- Svårigheter i att förstå och förhålla sig till hur andra tänker och känner.

Språklig sårbarhet

- Barn med bristande språklig stimulans i hemmet.
- Barn med annat modersmål än svenska.
- Barn med diagnostiserad språkstörning.
- Språklig sårbarhet är ingen diagnos utan handlar mer om miljöns betydelse för att skapa förutsättningar för språklig utveckling.
- I en rörig, bullrig miljö med otydliga instruktioner kan ett barn vara språkligt sårbar, medan en annan miljö kan skapa goda förutsättningar.

Tecken att vara observant på:

- Svårigheter med att återge en sammanhängande berättelse.
- Nedsatt språkförståelse.
- Påtagliga svårigheter att följa eller komma ihåg muntliga instruktioner.
- Pratar mycket, men har svårigheter att delta i en ömsesidig kommunikation.
- Barnet tolkar allting bokstavligt och förstår inte poängen.

Kartläggning av den språkliga miljön på förskolan

Förutsättning för lärande

+
+
+
-
-

Fysisk miljö

+
+
+
-
-

Social miljö

+
+
+
-
-

Pedagogisk miljö

+
+
+
-
-

Läroplanen för förskolan (Lpfö18)

- Leken ska ha en central plats i utbildningen. Ett förhållningssätt hos alla som ingår i arbetslaget och en miljö som uppmuntrar till lek bekräftar lekens betydelse för barnens utveckling, lärande och välbefinnande.
- Lek stimulerar fantasi och inlevelse. Lek kan också utmana och stimulerabarnens motorik, kommunikation, samarbete och problemlösning samt förmåga att tänka i bilder och symboler.

Lekens roll för språkutvecklingen

- Leken ger möjligheter att interagera med andra och överta andra roller.
- I leken kan barnet vara polis, lärare eller doktor, vilket tränar barnets mer formella språkbruk.
- Rollekar utmanar kreativiteten och uppmuntrar barnen att uttrycka sig verbalt och att lösa problem.

När pedagoger deltar i leken kan de stödja språkanvändningen genom att:

- Ge respons.
- Uppmuntra barnen att interagera med varandra.
- Utmana barnen med hjälp av öppna frågor, det vill säga frågeordsfrågor.

Utan lek inget lärande

Tre saker som du som pedagog kan fokusera på som är viktiga för att leken ska utveckla barnens sociala förmåga:

1. Att regissera. Att personalen planerar och ställer i ordning för lek.
2. Att delta. Personalen ska guida, utveckla och medla i leken.
3. Att observera och reflektera. Därigenom kan personalen utveckla sin kunskap om barnen och om leken.

Högläsningens positiva effekter

- Ett enkelt och effektivt sätt att stärka barnets språkutveckling.
- Ökar ordförrådet (vissa ord återfinns nästan bara i litteraturen).
- Stärker barnets sociala förmåga, bl a. turtagning och interaktion.
- Utvecklar barnets förmåga till litteracitet (läsa och berätta) och numeracitet (räkna).
- Ger kvalitativ tid tillsammans med barnet (oftast ett lägre tempo och med färre barn).

Podden Lika Värde avsnitt 14: Stärk språk och kommunikation för barn och elever med språkstörning med hjälp av högläsning

http://hwcdn.libsyn.com/p/c/b/8/cb835d093c572db7/Sprakstorning_Hoglasning_128.mp3?c_id=56379719&cs_id=56379719&expiration=1578391500&hwt=2282f1c0ee27b4e0e400a7b1870d8b78

Studiepaket språkstörning

Sök på spsm.se

Start

Förskola

Moment 1

Moment 2

Moment 3

Moment 4

Moment 5

Moment 6

Välkommen till Studiepaket
språkstörning

Informationsblad

[Beställ eller ladda ner
informationsbladet om
Studiepaket språkstörning
kostnadsfritt från vår
webbutik.](#)

Moment 4 – Högläsning

Språkutvecklande arbetssätt för alla!

- Vilka rutiner har ni för högläsning? Vid vilka tidpunkter på dagen läser ni?
- Vilka böcker läser ni för barnen? Hur väljer ni böcker att läsa?
- Hur skulle en sådan lässtund kunna bli mer tillgänglig för barn med språkstörning?

Sammanfattning av föreläsningen

- Den typiska språkutvecklingen
- Utveckla flera språk
- Språkstörning
- Lekens betydelse
- Högläsning
- Fyrfältaren

Referenslista

Bjar, L. (red.), (2006). *Det hänger på språket*. Lund: Studentlitteratur.

Bjar, L. & Liberg, C. (red.), (2003). *Barn utvecklar sitt språk*. Lund: Studentlitteratur.

Björk-Willén, P. (red.), (2018). *Svenska som andra språk i förskolan*. Stockholm; Natur & Kultur.

Bruce, B., Ivarsson, U., Svensson, A-K. & Sventelius, E. (2016). *Språklig sårbarhet i förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur.

Hallin, A E. (2019). *Förstå och arbeta med språkstörning*. Stockholm; Natur och Kultur.

Nettelbladt, U. (2013). *Språkutveckling och språkstörning hos barn*. Lund: Studentlitteratur.

Elektroniska källor

Hallin, A E, Språkforskningsbloggen:

<https://www.sprakforskning.se/forskningsbloggen>

Studiepaketet språkstörning (SPSM): <https://www.spsm.se/studiepaket-sprakstorning/forskola/>

Stödmaterial förskola (SPSM): <https://www.spsm.se/stodmaterial-forskola/start---stodmaterial-forskola/>

Podden Lika värde, avsnitt 14 (SPSM):

http://hwcdn.libsyn.com/p/c/b/8/cb835d093c572db7/Sprakstorning_Hoglasning_128.mp3?c_id=56379719&cs_id=56379719&expiration=1574249251&hwt=e

Tack för att ni har lyssnat

Åsa Larsson

asa.larsson@spsm.se

010 – 473 54 57

